

„Румуни у Банату. Особености идентитета”. УДК 323.15(=135.1)(497.113), *Зборник радова Етнографског института САНУ – Културна прожимања: антрополошке перспективе*, Зборник 28, Београд, 2013, 229-238.

др Мирча Маран
професор на Високој школи струковних студија за образовање васпитача
„Михаило Палов” у Вршцу
Омладински трг 1, 26300 Вршац
mirseam@live.com

Румуни у Банату. Особености идентитета

Резиме: Румуни у српском Банату представљају једну од националних мањина са територије АП Војводине која је имала своје место и улогу у њеном историјском развоју. Присутни у четрдесетак насеља на овом простору, Румуни су од најстаријих времена били саставни део једне мултиетничке, мултикултуралне и мултиконфесионалне средине која је задржала те своје карактеристике до данашњих дана. Различите форме испољавања идентитета ове популације чине је по много чему специфичном. Поред националног и етничког - румунског идентитета, присутне су још и многе друге форме идентитета, као што су идентитет припадности држави у којој живе – некада југословенски, данас српски, затим регионални – банаћански, који је у појединим ситуацијама прилично наглашен код већине припадника ове мањине, затим локални, који је везан за припадност месту рођења или боравка, и најзад верски, првенствено православни, који се најчешће допуњује са националним идентитетом. Све те врсте идентитета се преплићу међусобно, допуњују једна другу, али понекад проузрокују и одређену конфузију, неодређеност и њихово међусобно потискивање и сукобљавање. Ове закључке потврђује и наше истраживање које смо спровели међу ученицима завршног разреда средњих школа крајем прошле године, чије смо резултате приказали у овом раду.
Кључне речи: идентитет, Румуни, Банат, мањина, билингвизам

Румуни представљају једну од националних заједница које су дале свој допринос стварању банатске цивилизације, тако да не можемо говорити о Банату а да се не осврнемо на улогу коју је овај народ одиграо током векова у стварању историје овог по много чему специфичног простора, који од давнина одликује етничка, културна и конфесионална шароликост, међусобни додир и прожимања разних утицаја. Ово се односи на цео, историјски Банат, област која се током последњег миленијума налазила у саставу разних држава, али је у скоро целом том периоду задржала карактер једне пограничне територије подложне разним утицајима. Када је након Првог светског рата Банат подељен између Краљевине СХС и Румуније (један мањи део је припао и Мађарској), у „југословенском“, односно „српском“ Банату је остало четрдесетак насеља у којима је живело румунско становништво¹. Подела није означила и крај мултиетничког и мултикултуралног Баната са обе стране границе, тако да су ове одлике присутне до данашњих дана.

¹ Gligor Popi, *Rumuni u jugoslovenskom Banatu između dva rata 1918-1941* (Novi Sad: Institut za izučavanje istorije Vojvodine, 1976), 3-12.

Питање идентитета Румуна у Банату представља посебно занимљив проблем, који има пуно специфичног у себи, како у односу на сународнике који живе у матичној држави, тако и на суграђане - припаднике већинског српског народа и других националних заједница који живе на просторима оног дела Баната који се налази у саставу Републике Србије. Корене тог идентитета треба тражити у специфичним историјским условима у којима се ово станивништво налазило у прошлости. Све до појаве националног идентитета, крајем XVIII и почетком XIX века, можемо говорити само о етничком идентитету овог становништва, које су како суседни народи и њихови суграђани, тако и представници власти оних држава које су господариле Банатом, називали Власима. Појам Румун (румѠн, у банатском дијалекту румунског језика, односно ромѠн, у књижевном језику) био је све до половине XIX века само у „интерној“ употреби, односно тако су себе називали припадници овог народа. Срби су такође за Румуне користили назив Власи, да би тек од времена Револуције 1848-49. почели да их називају Романима, односно касније Румунима, иако је појам Влах био спорадично коришћен још одређено време.

Тај етнички идентитет, присутан вековима, допуњавао се са конфесионалним, православним идентитетом, што је пре свега утицало на односе са једноверним Србима (заједно су, у саставу Хабзбуршке монархије, чинили тзв. „илирску нацију“), са којима су се Румуни налазили под истом црквеном јурисдикцијом (у отоманско доба у саставу Пећке патријаршије, а преласком Баната под хабзбуршку власт – у саставу Карловачке митрополије). Суживот на истом простору, често у мешовитим насељима, у саставу исте православне црквене организације која је играла итекако значајну улогу у тадашњем друштву, допринео је даљем зближавању два народа, а то је имало за последицу снажне међусобне утицаје у језику, веровањима, фолклору, начину живота, а често се завршавао асимилацијом, обично бројчано инфериорног народа у једном месту.

Стварање румунског националног идентитета, под утицајем делатности „Ердељске школе (Ѕцоала арделеанѠ), чији су главни представници били гркокатоличке вероисповести, захватило је јачим или слабијим интензитетом и најудаљеније делове румунског етничког простора у Банату. Тај процес је, између осталог, карактеристичан и по истицању захтева за црквеном самосталношћу православних Румуна, а у нашем делу Баната је био најизраженији међу румунским грађанством у Белој Цркви, да би достигао пун замах у револуционарним догађајима 1848-49, како у поменутом граду, тако и у појединим руралним насељима у околини Вршца и Панчева. У тренутку када је призната самосталност румунске православне цркве у Хабзбуршкој монархији (крајем 1864. године), у етнички хомогеним насељима и у мешовитим насељима у којима се осећала делатност румунске интелигенције из редова свештенства и учитеља, већ можемо говорити о јасно дефинисаном националном идентитету румунског становништва, који је међутим недостајао у свом пуном облику у неким мешовитим насељима у којима се услед великог броја мешовитих бракова и непостојања локалне интелигенције национална свест Румуна споро развијала, што је на крају резултирало бржом или споријом асимилацијом у тим насељима (поменућемо неколико таквих насеља у Банату, као што су Борча, Сефкерин, Црепаја, Јасеново, Кајтасово, Кусић, Парта и др.). У тим насељима, наиме, румунска православна црква није успела да организује своје парохије, зато

што је национално индиферентно румунско становништво, са још неизграђеним националним идентитетом, било вољно да остане у саставу српске парохије. У другим мешовитим српско-румунским насељима је извршена црквена деоба између Срба и Румуна (Бела Црква, Банатско Ново Село, Долово, Мраморак, Делиблато, Алибунар, Орешац...), тако да је кроз цркву, школу и културни аматеризам изграђен и учвршћиван румунски национални идентитет. Упркос томе, заједнички живот и међусобни утицаји, а пре свега мешовити бракови, утицали су да се у појединим горепоменутих местима број Румуна током времена смањи до те мере, да у новије време више није било ни довољно ученика који би похађали наставу на румунском језику, те се због тога румунска одељења гасе (пример Делиблата, Мраморка, Глогоња и др.). То је био један природан процес, који је текао спонтано и који није могао да буде заустављен упркос живим културним и просветитељским активностима локалних румунских интелектуалаца.

Период између два светска рата ће донети одређене промене када је реч о идентитету Румуна са ових простора, услед нових услова створених распадом Аустроугарске монархије и преласка западних делова Баната у састав југословенске краљевине. Национални идентитет не нестаје, напротив, он у већини случајева добија на интензитету, као нека врста реакције на новонасталу ситуацију, у којој су се сада нашала насеља у западним деловима Баната, одсечена од сабраће са оних територија која су ушла у састав матичне државе Румуније. Идентитет се градио и чувао неговањем традиција и обичаја, аматерским културним активностима, али се наговештаји појаве неких нових компоненти националног идентитета јављају већ у годинама када је румунска мањина почела да се интегрише у политички систем Краљевине, и то од 1923. године, када је дефинитивно завршено разграничење у Банату и када су нестале и последње илузије оних који су се надали његовом другачијом поделом. Те године је основана Румунска странка у Краљевини СХС, која ће поред румунске православне цркве бити главни носилац свих националних активности током двадесетих година. Та нова компонента се односи пре свега на прихватање реалности припадања новој држави, те прихватања њеног уређења, закона, језика, династије. Елементи двојног идентитета (етничко-националног и државног) су постојали и у периоду хабзбуршке, односно аустроугарске власти, али се сада мењају у смислу појаве новог, југословенског идентитета (нарочито од времена Шестојануарске диктатуре), као идентитета припадности новој држави. Југословенски идентитет ће добити нове садржаје у годинама после Другог светског рата, када је спровођењем националне политике у периоду „агитроп културе“ југословенски комунистички режим успео да себи приближи Румуне у Банату, који се од тог времена заиста и осећају као неотуђиви део југословенског друштва². Криза тог идентитета „југословенских Румуна“ је настала деведесетих година, у току распада СФРЈ, када је услед растућих међунационалних тензија и међу Румунима поново интенсификован национални, науштрб државног идентитета. То се испољило нарочито кроз „ренесансу“ традиционалних културних вредности, делимично заборављених у „златно доба“ социјалистичке Југославије, а пре свега кроз

² Mirča Maran, *Kulturne prilike kod Rumuna u Banatu 1945-1952* (Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov“, 2008), 337-343.

појачане активности у свим областима културног живота, кроз појаву локалне штампе која је у многим местима носилац те „ренесансе“, кроз оснивање разних „националних“ удружења, кроз поновно повратак вредностима румунског православља итд.

Упркос свему, Румуни у Банату данас сматрају себе саставним делом српског друштва, тако да се њихов двоструки идентитет испољава и у овим најновијим временима демократских промена, као идентитет грађана који су интегрисани у државу у којој живе, а који не одустају ни од свог националног - румунског идентитета. Њихово „ми“, односно „наши“, означава и Србе, ма где се налазили они у свету и, наравно, сународнике са простора Баната, а понекад, али не увек, и оне из Румуније. Румуни из матичне земље су често за Румуне из Србије „они“, иако их доживљавају као сународнике.

Када је реч о асимилацији, која као што смо приметили, није ретка појава код банатских Румуна, њена прва фаза је акултурација, којом су обухваћени скоро сви припадници ове етничке заједнице код нас. На њу се надовезује психичка асимилација, која се односи на преузимање начина мишљења, менталитета, обичаја, навика и традиција већинског народа и она се најчешће одвија несвесно. Постоји међутим и такозвана социоетничка асимилација, која је карактеристична за мултиетничке средине, а манифестује се кроз мешовите бракове, школовање на нематерњем језику и др³. Свакако да све ове појаве, уколико не постану екстремно наглашене, имају позитивну улогу у развоју мањинске заједнице, па и њеног идентитета, јер изолација, стварање неких затворених кругова у којима нема места утицају са стране, не доприносе напретку једног друштва и његовог становништва, из простог разлога што време иде напред и што се друштвене промене не могу зауставити. Уколико међутим горепоменуте појаве прелазе у екстрему, резултат је брза асимилација. У многим ситуацијама, на идентитет мајинаца и њихову асимилацију утиче и оно што смо ми дефинисали као „мањински комплекс“, који је присутан у подсвести већине грађана који припадају некој мањинској заједници. Овај је комплекс, по нашем мишљењу, везан првенствено за употребу матерњег језика (и то, не књижевног језика, него дијалекта), који није језик „већине“, односно државе у којој мајинац живи, а састоји се у осећању да припадник мањинског народа, упркос равноправности са већинским народом, упркос могућности употребе матерњег (књижевног) језика у школи, штампи, јавном животу, ипак осећа неку дозу инфериорности, која почива на идеји о припадности другом народу⁴. Свему томе доприноси и чињеница да припадник румунске мањине у Банату не познаје довољно добро свој књижевни матерњи језик, услед постојања административне границе између државе у којој живи и матичне државе, али и услед саме ситуације присутне у матичној држави у доба комунистичког режима – периоду који је трајао скоро пола века, када је Румунија била прилично затворена према свету. Томе су доприносиле и унутрашње друштвено-економске и културне прилике у тадашњој Румунији, те животни стандард и, што је по нама

³ T. Spăriosu, *Identitate națională – studiu sociopsihologic*, 12.

⁴ О „мањинском комплексу“ код Румуна у Банату видети: А. Đurić, М. Maran, В. Sikimić, *Rumunske verske zajednice u Banatu* (Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov“, 2011), 14-15.

јако важно, средства масовних комуникација, које нису биле привлачне пре свега за млађе генерације Румуна у Војводини, што их је удаљавало и од матичне државе, а и од матерњег књижевног језика. Када је комунистичка „гвоздена завеса“ пала, након децембарске револуције из 1989, стање око интересовања за матерњи књижевни језик и националну културу се донекле поправило, али то ипак није могло да спречи већ започети процес денационализације, који је у појединим местима у „српском“ Банату већ био у пуном замаху међу Румунима.

Интересантно је да, како се чини, „мањински комплекс“ наставља да се осећа и у следећим генерацијама, међу већ одавно асимилованим потомцима бивших мањинаца, упорним негирањем и скривањем свог румунског порекла и чак присуством одређеног негативног става према свему што је везано за овај народ. Таквих случајева има како међу обичним грађанима, тако и међу врхунским интелектуалцима. Опет, са друге стране, помињемо још један специфичан случај: онај Румуна у Орешцу код Вршца, где младе и средње генерације скоро уопште не познају матерњи језик, али се ипак и даље званично изјашњавају као Румуни, припадају румунској православној цркви и славе румунске црквене празнике. Питање идентитета у овом случају представља преседан када је реч о румунском становништву у Банату и изузетак од правила које смо приказали у горњим редовима.

Постојање образовања на румунском језику на свим нивоима, средства масовних комуникација на матерњем језику, доследно пропагирање југословенског патриотизма, али посебно све повољнији услови живота током времена (почевши од шездесетих година прошлог века), учинили су да Румуни из Баната створе, како смо већ приметили у горњим редовима, посебан идентитет⁵. Међутим, поред националног идентитета, који, како примећујемо, има своје специфичности и који је на неки начин јединствен, међу Румунима у Банату су присутне и друге врсте идентитета, који су везани за регионалну, односно локалну средину у којој живе. Регионални идентитет је онај „банаћански“, који се у одређеним ситуацијама испољава као начин да се потенцира одређена разлика која постоји између „нас“ и сународника са других простора. Опет, Румуни Банаћани живе са обе стране српско-румунске границе, и у српском, и у румунском Банату. Припадници румунске мањине у српском Банату виде своје сународнике из оног другог дела Баната као „наше“, много више него оне са других територија данашње Румуније. Историјско наслеђе, коришћење истог дијалекта и исти менталитет чине да се банаћански идентитет упорно супротставља и да често нађачава друге облике идентитета. Овај идентитет се стварао вековима, али је почео да се потенцира нарочито од времена полета националног покрета у другој половини XIX века, када се центар тог покрета налазио у Лугожу. „Банатска идеја“ је нарочито добила на интензитету у румунском делу Баната током тридесетих година прошлог века⁶, и упркос административној граници, имала је снажног ођека и међу Румунима у југословенском Банату. Тиме је још више потенциран већ поменути регионални идентитет, чији су носиоци сада још више тежили ка доказивању својих специфичности и стваралачких могућности, често непримећених са стране. То је у

⁵ Trăilă Spăriosu, *Identitate națională – studiu sociopsihologic* (Uzdin-Timișoara: Cenaclul literar „Tibiscus”- Asociația istoricilor bănățeni, 1993), 8.

⁶ Gheorghe Jurma, *Descoperirea Banatului*, (Reșița: Editura Timpul, 1994), 12-21.

одређеној форми настављено и у комунистичко доба, како у Румунији, тако и код нас.

Овај регионални, „банаћански“ идентитет, претрпео је у последњих нешто више од пола века и неке измене, под утицајем појаве „војвођанског“ идентитета након Другог светског рата, потенциран након оснивања Војводине као аутономне покрајине у саставу југословенске федерације. То не значи да се та два „регионална“ идентитета искључују, али често проузрокују одређену дозу конфузије у мањинској свести.

Слично је и са локалним идентитетом, који је нарочито присутан међу становницима већих румунских места, или оних који се могу похвалити одређеном традицијом и значајнијим остварењима на културно-националном или економском плану. Овај локални идентитет је у нашем делу Баната нарочито изражен у следећим местима: Уздин, Владимировац, Торак (Бегејци), Куштиљ, Селеуш, Николинци, а у одређеној мери и у другим местима. Он понекад проузрокује оштру конкуренцију и присуство такмичарског духа на свим пољима, а пре свега у области културно-националног стваралаштва. Тако, становници горепомнутих места често сматрају своје село „предводником“ међу Румунима у Банату, уздижући га до небеса, користећи у том смислу и неке не баш увек оригиналне синтагме, попут „пупка света“ (за Уздин), или „румунске Атине“ (за Владимировац, у периоду између два светска рата). То, са друге стране, има понекад и своју позитивну страну, зато што буђење духа конкуренције утиче на анимацију и интенсификацију разних врста аматерског рада на селу, али и других активности.

Када је реч о културном аматеризму и о културном стваралаштву уопште, наглашавамо да његов утицај на уобличавање румунског идентитета у Банату није уопште за занемаривање. Од саме њене појаве, у периоду који траје више од стопедесет година, румунска култура, која се од својих почетака развијала као мањинска култура, како у Хабзбуршкој монархији, тако и у југословенској краљевини и у послератној Југославији и данашњој Србији, показује једну упорност, а у каснијем периоду и једну креативну зрелост. Чињеница је, међутим, да се све до пре неколико деценија, у банатском селу најчешће развијао један ограничен и изолован културни живот, у којем нису били у довољној мери изражени утицаји културних, књижевних или уметничких вредности тадашњег света⁷. Румунско мањинско стваралаштво се у последњих сто година развијало под покровитељством двеју култура – југословенске (односно српске) и румунске, а истовремено, имајући у виду и стечено наслеђе из претходних времена, и као ођек онога што се дешавало у свету. Неки су у њој видели само једну периферну појаву, која опстаје искључиво уз помоћ традиције или музике, без способности ка неком вреднијем стваралаштву, ограничену једним псеудо-романтичним менталитетом, што су, ипак, неки ствараоци и културни активисти демантовали још пре више деценија, а нарочито у новије време, када је дошло до сазревања оног оригиналног и аутентичног и до интегрисања у много шире културне токове, улазећи директно у контакт са европским вредностима и осећајући тако вибрације савременог света.

⁷ Mirča Maran, *Kulturne prilike kod Rumuna u Banatu 1945-1952* (Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov“, 2008), 341.

Свему овоме треба додати и постојање конфесионалног идентитета, као што смо већ нагласили, чија улога у животу ове заједнице такође није за занемаривање. Веома често, национални идентитет Румуна у Банату „подразумева“ и православни верски идентитет. То, међутим, није случај са припадницима неопротестантских заједница, којих међу Румунима у Банату има приличан број (и, у мањем броју, гркокатолика из Марковца и Вршца). За њих се често користи и појам „двострука мањина“, у смислу националне мањине у држави у којој живе и верске мањине у оквиру сопствене националне заједнице⁸.

Како би сазнали какав је данас став млађих генерација Румуна у Банату према сопственом идентитету, спровели смо једно истраживање међу ученицима четвртх разреда средњих школа (матуранти) који похађају наставу на румунском језику. Ученицима је подељен упитник састављен од 25 питања које се директно односе на њихов став према идентитету, матерњем језику, националној историји и култури. Истраживање је реализовано у јесен 2011. у Гимназији „Борислав Петров Браца“ у Вршцу и у Економско-трговачкој школи „Доситеј Обрадовић“ у Алибунару, које су једине две средње школе у Републици Србији у којима постоје одељења са наставом на румунском језику. Упитник је попунило укупно 50 ученика. На прво питање, за које сматрамо и да најбоље одражава став матураната према сопственом идентитету, а које гласи: „Који је ваш примарни идентитет?“, велика већина испитаника (44) је одговорила да је то румунски идентитет, док је само троје њих (3) заокружило српски, односно двоје (2) војвођански идентитет, док се један није изјаснио. Интересантно је да ниједан испитаник није заокружио опцију „банаћански“ идентитет, што донекле оповргава наша претходна размишљања о значају регионалног идентитета. На питање шта је најосновније да би се неко осећао као припадник румунске мањине у Банату, мишљења су била подељена, али је ипак највише испитаника (26) сматрало да је најзначајније да такав појединац потиче из румунске породице. Треће питање се односило на став према сопственом идентитету уколико би се налазили у иностранству. И овде су мишљења била доста подељена, али је највише испитаника (25, односно 50%) сматрало да би на питање о идентитету, одговор био: Румун из Србије, али је њих 11 дало одговор: Србин, а по седморо: Румун, односно Румун из Војводине. Јасан доказ о одређеној идентитарној конфузији која влада међу овом популацијом. Према мишљењу испитаника, најзначајније институције за очување националног идентитета су школе (32 одговора) и културна друштва (16).

Следе питања која се односе на матерњи језик, из којих се види какав је став младих људи према књижевном језику, свакодневном говору (дијалект) и државном језику. Тако је чак 47 испитаника одговорило да је значајно да мањинац познаје свој матерњи језик, а на питање колико добро познају књижевни матерњи језик, њих 35 је одговорило да га познају добро, док је њих 15 заокружило да само делимично познају књижевни језик. И осмо питање се односило на коришћење језика, где је 32 испитаника одговорило да им је у свакодневном говору најлакше да се користе дијалектом, а њих 15 сматра да им је свеједно да ли говоре на

⁸Aleksandra Đurić-Milovanović, „Minorități duble și invizibile: Românii năzărineni din Voivodina”, *Anuarul Institutului pentru Cultură a Românilor din Voivodina* (2009), 202.

дијалекту, књижевном румунском или српском језику. Већина ученика (36) је признала да у свакодневном говору понекад убацују изразе на српском језику, док су остали одговорили да то увек чине. И када је реч о модерном начину комуникације (СМС поруке, мељ поруке, друштвене мреже), показало се да мање од половине испитаника (19) користи румунски језик, а њих 21 то чини само понекад. Петнаест матураната је признало да нема навику да пише на румунском језику, а њих 6 да не умеју добро да се изражавају у писаној форми на румунском језику. Један испитаник сматра да ће бити исмеван ако пише на румунском језику. То је онај исти ученик који је на следеће питање одговорио да сматра да је румунски језик мање вредан од српског или других језика. Очигледно је, дакле, да је код ове младе особе феномен „мањинског комплекса“ израженији него код других испитаника. Од испитаника који сматрају да не познају довољно књижевни матерњи језик, њих 17 виде узрок томе у недовољној конверзацији на овом језику. Присуство „мањинског комплекса“ се види и из одговора на шеснаесто питање, где је петоро испитаника одговорило да се, у зависности од ситуације, понекад устручавају да на јавном месту користе матерњи језик. Већина испитаника (34) сматра да је добро да деца из мешовитих бракова познају језик оба родитеља, зато што је то у њиховом интересу, али да ипак родитељи треба сами да одлуче шта ће са својим дететом по том питању (39 испитаника).

Следи група питања која се односе на друге елементе идентитета. Једно од најпровокативнијих је, свакако, двадесето питање, које тражи од матураната да одговоре за кога ће навијати у случају спортског сусрета између једног српског и једног румунског клуба или репрезентације. Одговори су били подељени. Њих 24 би навијало за српски клуб, четворо за румунски клуб, а њих четрнаесторо кажу да то зависи од ситуације и од тренутног расположења. Ова подељена мишљења још једном потврђују наш став о вишеструком идентитету овог становништва. Слична је ситуација и са ставом према историји. Наиме, на питање коју историју доживљавају као своју, једанаесторо ученика се определило за српску, тринаесторо за румунску историју, а њих 21 сматра да им припадају историје оба народа. Свега њих троје је одговорило да историју Баната доживљавају као своју. Већина ових младих особа је одговорило да воли да иде у Румунију (39), док је један признао да није никад био у матичној земљи, а њих 9 иде само када је то неопходно. И када је реч о односу између националног и верског идентитета, показало се да већина (40 ученика) сматра да се они допуњују и да доживљавају цркву као саставни део националног идентитета. Најзад, последње питање се односило на медије, односно колико наше млађе генерације прате медије на матерњем језику. Одговор је био потврдан у 33 случаја, њих 14 је одговорило одречно, док су два испитаника одговорила да прате само неке од тих медија.

Имајући у виду резултате овог упитника, можемо да приметимо да код млађих генерација Румуна у Банату постоје одређени елементи вишеструког идентитета, нарочито имајући у виду чињеницу да су испитаници на одређена питања давали дијаметрално супротне одговоре. У закључку, можемо да констатујемо да постојање таквог вишеструког идентитета код Румуна у Банату има свакако и своје позитивне стране, али да оно такође утиче и на бржу асимилацију и истовремено на смањење броја припадника ове националне

заједнице код нас, процес који се одвија вртоглавом брзином и који прети да на крају доведе до њеног потпуног гашења на овим просторима.

Литература:

Aleksandra Đurić-Milovanović, „Minorități duble și invizibile: Românii năzărineni din Voivodina”, *Anuarul Institutului pentru Cultură a Românilor din Voivodina* (2009): 201-216.

Aleksandra Đurić-Milovanović, Mirča Maran i Biljana Simikić, *Rumunske verske zajednice u Banatu* (Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov”, 2011)

Борислав Јанкулов, Преглед колонизације Војводине у XVIII и XIX веку (Нови Сад-Панчево: Матица српска-Историјски архив у Панчеву, 2003)

Gheorghe Jurma, *Descoperirea Banatului* (Reșița: Editura Timpul, 1994)

Mirjana Maluckov, *Rumuni u Banatu – Etnološka monografija* (Novi Sad: Vojvođanski muzej, 1985)

Mircea Măran, *Contribuții istorice bănățene* (Novi Sad: Consiliul Național al Miorității Române din Serbia, 2005)

Mirča Maran, *Kulturne prilike kod Rumuna u Banatu 1945-1952*. (Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov”, 2008)

Mirča Maran, *Rumuni u Vojvodini* (Zrenjanin: Zavod za kulturu Rumuna, 2011)

Gligor Popi, *Rumuni u jugoslovenskom Banatu između dva rata (1918-1941)* (Novi Sad: Institut za izučavanje istorije Vojvodine, 1976)

Trăilă Spăriosu, *Identitate națională – studiu sociopsihologic* (Uzdin-Timișoara: Cenaclul literar „Tibiscus” - Asociația istoricilor bănățeni, 1993)

Mircea Maran Ph.D.

The Romanians in the Banat. Particularities of the Identity

Abstract: Romanians are a Banat ethnic minority of the Autonomous Province of Vojvodina, a minority which has played a role in the historical development of the province. Present in over 40 settlements in the area, Romanians have from the very beginning been an integral part of a multiethnic, multicultural and multiconfessional milieu which has maintained its characteristics until now. This population's expression of their identity has different forms which for many reasons make it unique. Besides the national and ethnic Romanian identity, there are other forms of identity, namely: *state* – formerly Yugoslavian, now Serbian, *regional* – Banat identity, which is very prominent in most members of this minority, *local* – related to affiliation to a certain place of birth or residence and finally *religious*, mostly Orthodox Christian, which in most cases is concomitant with the ethnic identity. All these types of identity are intertwined, complementing each other, but can also cause some degree of confusion and uncertainty, and even led to conflict and cancelling each other out.

Key words: identity, Romanians, Banat, minority, bilingualism

